AKTUÁLNE PROBLÉMY ROZVOJA OBCE DOLNÉ OBDOKOVCE

Miloš Tigyi, Hilda Kramáreková

Abstract

What does mean to implement regional development? It is the way how the level of settlement unit can be increased. There are many different ways how to increase settlement unit. One of the ways, except financing from European Union, is elimination of problems in the region, and even profit on them in the future. Each community has some problems with regional development, and even the Dolné Obdokovce municipality does. We will discuss and treat these problems in more detailed way. We will point out the unwillingness of inhabitants to separate the waste and the presence of illegal landfills, unexploited potential of transport connection with neighboring village, and we will pay attention to low awareness of inhabitants as well.

Keywords: regional development, Dolné Obdokovce municipality, waste economy, transport links, inhabitants awareness

Úvod

Podľa Bašovského a Lauka (1990) je regionálna geografia samostatná geografická veda, zaoberajúca sa komplexným systematickým štúdiom regiónov, v ktorých sa sústreďuje na centrálnu úlohu celej geografie – štúdium interakcie medzi prírodnou a socioekonomickou sférou. V súvislosti s týmto tvrdením úzko súvisí aj realizácia regionálneho rozvoja, nakoľko tá vychádza bezprostredne zo vzájomných vzťahov prírodnej a socioeconomickej sféry. Rajčáková (2009) uvádza, že tematika regionálneho rozvoja k ostro rezonujúcim témam v odborných kruhoch i vo verejnosti. Rozvojom najmä vidieckych regiónov sa zaoberajú mnohé subjekty, ako napríklad Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky, pod ktoré patrí Pôdohospodárska platobná agentúra, či Agentúra pre rozvoj vidieka ako príspevková organizácia ministerstva. Ďalšou z organizácií, ktorá sa zaoberá problematikou rozvoja vidieka, je občianske združenie Vidiecky parlament na Slovensku, ktorý je výkonnou zložkou platformy Vidiecky parlament, ktorý vznikol v roku 2000 ako neformálna platforma vidieckych iniciatív. Jeho poslaním je predovšetkým presadzovať zvyšovanie kvality života na vidieku a podporovať vidiecke iniciatívy pri riadení vidieckeho rozvoja (www.vipa.sk, 2016).

Bezprostrednú realizáciu rozvoja vidieka zabezpečujú okrem jednotlivých samospráv aj miestne akčné skupiny. Obec Dolné Obdokovce je súčasťou Miestnej akčnej skupiny Regionálne združenie Dolná Nitra o.z., pomocou ktorej sa v obci

podarilo v programovom období 2007 – 2013 zrealizovať ne jeden projekt v rámci Programu rozvoja vidieka spolufinancovaného z Európskeho poľnohospodárskeho fondu pre rozvoj vidieka. Hoci sa podarilo z tohto fondu vyčerpať 185 563,56 EUR na realizáciu štyroch projektov, obec má z hľadiska svojho rozvoja značný nevyužitý potenciál. To je dôvod, prečo je cieľom článku poukázať na najzávažnejšie aktuálne problémy regionálneho rozvoja obce Dolné Obdokovce.

Teoreticko-metodické východiská problematiky

Problémy regionálneho rozvoja sa vyskytujú viac či menej v každej samospráve. Regionálnym rozvojom Slovenska v kontexte Európskej únie sa zaoberá napr. Rajčáková (2009). Na úrovni Nitrianskeho samosprávneho kraja aktuálne informácie súvisiace princípmi a východiskami regionálneho rozvoja poskytujú vo svojom materiáli Guľan a kol. (2016).

Stručnú geografickú charakteristiku obce sme spracovali na základe práce Bajzovej (2010) a aktuálnych informácií z Obecného úradu v Dolných Obdokovciach. Tento zdroj informácií spolu s informáciami miestnej akčnej skupiny Regionálne združenie Dolná Nitra o.z (www.dolnanitra.sk, 2016) sme použili aj pri charakteristike čerpania finančných zdrojov určených na realizácie projektov.

Identifikáciu hlavných problémov sme realizovali analýzou strategických dokumentov rozvoja obce, ktorými sú Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja (PHSR) obce Dolné Obdokovce (2015), Územný plán obce (2008) a webovú stránku obce www.dolneobdokovce.sk. Pri problematike odpadového hospodárstva sme využili aj Zákon č. 79/2015 Z.z. o odpadoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Podrobnejšie informácie o kategorizácii odpadov (katalóg odpadov) možno nájsť na webovej stránke Ministerstva životného prostredia SR (www.minzp.sk) v sekcii Odpady a obaly, v podsekcii Informácie. Údaje o dopravných komunikáciách sú taktiež dostupné na webovej stránke Slovenskej správy ciest (www.ssc.sk), v podstránke Cestná databanka (www.cdb.sk), v sekcii Základné pojmy, Cestná sieť SR, v rámci jej podsekcie Prečísľovanie CK – cesty III. triedy.

Pri tvorbe príspevku bol nevyhnutný aj terénny prieskum, počas ktorého sme komunikovali s občanmi, so samosprávou obce a počas ktorého sme spracovali fotodokumentáciu problematických častí obce Dolné Obdokovce.

Vymedzenie územia a stručná geografická charakteristika obce Dolné Obdokovce

Z administratívneho hľadiska je obec Dolné Obdokovce súčasťou okresu Nitra, ktorý možno lokalizovať v severozápadnej časti Nitrianskeho samosprávneho kraja (mapa 1). Obec je ako aj ďalších 16 obcí členom Miestnej akčnej skupiny Regionálne združenie Dolná Nitra o.z.

Mapa 1: Postavenie obce Dolné Obdokovce v Nitrianskom samosprávnom kraji

Map 1: Localization of Dolné Obdokovce municipality in the Nitra Self-Governing Region

Zdroj: Tigyi, 2016

Užšie územné vzťahy možno charakterizovať na základe hraníc vedľajších obcí (mapa č. 2). Obec hraničí s obcou Host'ová na severe, s obcou Čeladice na severovýchode až východe hranice územia, na juhovýchode hraničí s obcou Babindol, na juhozápadnej časti hraničí s obcami Veľký Lapáš a Malý Lapáš a na severozápade obec hraničí s obcou Pohranice. Geografická poloha stredu obce je $48^{\circ}18'50''$ s.g.š. a $18^{\circ}12'41''$ v.g.d.

Obce má rozlohu celkom $10,18 \text{ km}^2$ a žije v nej 1140 obyvateľov (k 25. 9. 2016). Hustotu zaľudnenia v súčasnosti tvorí $111,98 \text{ obyv./km}^2$. Neosídlenú časť územia obce tvorí prevažne poľnohospodárska pôda (83,4%) a pomerne veľkú časť zaberá lesná plocha (7,77%) a zastavaná plocha (6,96%), ktorá sa nachádza z veľkej časti na severe územia. Obec je dopravne prepojená s obcou Pohranice cestou III. triedy č. 1671.

Mapa 2: Užšie územné vzťahy obce Dolné Obdokovce

Map 2: Closer spatial relations of Dolné Obdokovce municipality

Zdroj: Tigyi, 2016

Z litogeografického hľadiska leží obec Dolné Obdokovce na pahorkatine, ktorá je tvorená mladotret'ohornými usadeninami pokrytými sprašou a nivnými uloženinami. Dolné Obdokovce ležia uprostred Žitavskej pahorkatiny, ktorá je z geomorfologického hľadiska podcelkom Podunajskej pahorkatiny ako súčasti Malej Dunajskej kotliny v rámci provincie Západopanónskej panvy. Najvyššiu nadmorskú výšku obce (245 m n. m.) možno lokalizovať v južnej časti extravilánu a najnižšia nadmorská výška vo výške 158 m n. m. sa nachádza v južnej časti intravilánu územia. Klíma je charakterizovaná ako prevažne teplá a rozprestiera sa v rámci teplej oblasti v okrsku teplom a mierne suchom s miernou zimou (T4). Priemerná ročná teplota v obci je 10,6°C (Bajzová, 2010). Územie samosprávy sa z hydrogeografického aspektu rozprestiera na hornom toku pravostranného prítoku Žitavy – Host'ovského potoka, juhozápadne od pohoria Tribeč asi 10 km od Nitry. Do neho sa mimo vymedzeného územia vlieva Obdokovský potok, ktorý preteká celým územím cez centrálnu časť obce. Cez východnú časť územia taktiež preteká Čeladický potok a v južnej časti obce nachádzame občasný vodný tok – Babindolský potok. Všetky tieto vodné toky patria do vrchovinovo-nízinnej oblasti

vzhľadom k odtoku v priebehu roka a zdroja vodnatosti. Z pedogeografického hľadiska možno konštatovať, že v Dolných Obdokovciach nachádzame najmä černoze a hnedozeme, občasne sa vyskytujú čiernice, regozeme a luvizeme (VÚPOP, 2016). Nachádzame tu hlinité (stredne ťažké) pôdne druhy (na juhozápadnej hranici obce) a prevažne ílovito-hlinité (ťažké) pôdy. Vegetácia nie je príliš bohatá na výskyt jednotlivých druhov. Pozdĺž vodných tokov nachádzame najmä tvrdé lužné – Dubovo-brestovo-jaseňové lesy (*Querceto-Fraxinetum*), v severnej a východnej časti obce karpatské dubovo-hrabové lesy (*Carici pilosae – Carpinenion betuli*) a v južnej časti extravilánu sa zachoval dubový a dubovo-cérový les (*Carpineto-Quercetum*). Na území je taktiež zastúpená fauna a to najmä srncom hôrnym (*Capreolus capreolus*), sviňou divou (*Sus scrofa*), či zajacom poľným (*Lepus europaeus*). V obci sa nenachádza žiadny typ chráneného územia, ktorý by zaručoval štátnu ochranu prírody (Bajzová, 2010).

Prvá písomná zmienka o obci pochádza z roku 1228 v listinách zo súdneho sporu nitrianskeho biskupa Jakuba a svätobeňadického opáta Jóna proti ostrihomskému prepoštovi Tomášovi. Prvé písomné záznamy o počte obyvateľov pochádzajú z roku 1787, kedy sa v obci nachádzalo 485 obyvateľov v 70-tich domácnostiach. Od druhej polovice 20. storočia už počet obyvateľov presahoval 1000. Táto situácia pretrváva až dodnes a dnes tu žije celkom 1140 obyvateľov (údaj k 25.9. 2016). Štatisticky sa stále väčšina obyvateľstva hlási k maďarskej národnosti, avšak postupom času sa tento stav pravdepodobne stane minulosťou. V poslednom období zaznamenávame regresívny charakter celkového pohybu obyvateľstva napriek tomu, že v rokoch 2014 a 2015 sme zaznamenali pomerne vyššiu natalitu (narodilo sa 26 detí). Mortalitu sme totiž zaznamenali len v tomto období na úrovni 34 zomrelých obyvateľov. Z hľadiska migračného pohybu možno našťastie konštatovať, že prisťahovaného obyvateľstva pribúda aj vďaka snahe, ktorú obec vynakladá prostredníctvom vytvárania atraktívnych podmienok pre život všetkých vekových skupín v obci. Úroveň obce je ovplyvňovaná aj podielom ekonomicky aktívneho obyvateľstva v produktívnom a poproduktívnom veku, ktoré k roku 2011 tvorilo 59,47%. K 31. 12. 2015 bolo v obci 55 nezamestnaných, z toho 27 žien. Z hľadiska religiozity je obec veľmi homogénna, nakoľko sa ku rímskokatolíckej viere hlási až 93,27% (OcÚ Dolné Obdokovce, 2011). Dolné Obdokovce sú historicky z hľadiska hospodárstva typické najmä poľnohospodárstvom, nakoľko z hľadiska štruktúry územia poľnohospodárska plocha predstavuje 83,4%. V minulosti sa tu nachádzalo Jednotné roľnícke družstvo – JRD (od roku 1949). Dnes túto úlohu hlavnej poľnohospodárskej aktivity má na starosti právnická osoba Agrofors s.r.o. Priemysel v obci je zastúpený spoločnosťou DREVAR, ktorá je zameraná na výrobu a predaj euro okien, vchodových, interiérových dverí a doplnkov k nim a iných výrobkov vyrobených z dreva. V obci sa nachádza kanalizačná sieť a čistička odpadových vôd, materská škola, základná škola pre žiakov 1. až 4. ročníka s vyučovacím jazykom slovenským i maďarským, súkromná stredná škola podnikania

s vyučovacím jazykom maďarským, 3 predajne s potravinovým a jedna predajňa s nepotravinovým sortimentom. V obci však absentujú pre nízky počet obyvateľov služby všeobecného či zubného zdravotníctva a pošty (tie supluje obec Pohranice).

Z hľadiska cestovného ruchu má obec vhodné podmienky agroturistiky, hipoturistiky, sakrálneho cestovného ruchu, obec je tiež súčasťou Nitrianskej vínnej cesty.

Aktuálne problémy regionálneho rozvoja obce a návrhy na ich riešenie

Na základe zistených informácií sme identifikovali tri základné problémy rozvoja obce - nakladanie s komunálnym odpadom a neochota separovania odpadu obyvateľmi obce a s ňou spojená prevencia pred vznikom nelegálnych skládok odpadov na tomto území; nevybudované dopravné prepojenie medzi obcami Dolné Obdokovce – Čeladice a Dolné Obdokovce – Babindol a nedostatočne využitý potenciál v oblasti informovanosti obyvateľov, v rámci ktorej absentuje najmä forma virtuálnej propagácie.

1. Nakladanie s komunálnym odpadom

Nakladanie s odpadom ako takým je v súčasnosti témou, ktorou sa zaoberá mnoho krajín sveta. Slovenská republika nie je výnimkou a legislatívne sa samostatne odpadom zaoberá Zákon č. 79/2015 Z.z. o odpadoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov, podľa ktorého je komunálny odpad definovaný ako odpad z domácnosti vznikajúci na území obce pri činnosti fyzických osôb a odpady podobných vlastností a zloženia, ktorých pôvodcom je právnická osoba alebo fyzická osoba – podnikateľ, okrem odpadov vznikajúcich pri bezprostrednom výkone činností tvoriacich predmet podnikania alebo činnosti právnickej osoby alebo fyzickej osoby – podnikateľa; za odpady z domácností sa považujú aj odpady z nehnuteľností slúžiacich fyzickým osobám na ich individuálnu rekreáciu, napríklad zo záhrad, chát, chalúp, alebo na parkovanie alebo parkovacích stojísk. Komunálnymi odpadmi sú aj všetky odpady vznikajúce v obci pri čistení verejných komunikácií a priestranstiev, ktoré sú majetkom obce alebo v správe obce, a taktiež pri údržbe verejnej zelene vrátane parkov a cintorínov, ktoré sú majetkom obce alebo v správe obce a ďalšej zelene na pozemkoch fyzických osôb.

Za nakladanie s komunálnymi odpadmi, ktoré vznikli na území obce, je podľa zákona o odpadoch zodpovedná samotná obec. Nakladanie s odpadom je definované prostredníctvom Všeobecného záväzného nariadenia (ďalej iba VZN) č. 9/2016 o nakladaní s komunálnymi odpadmi a s drobnými stavebnými odpadmi na území obce Dolné Obdokovce. Taktiež je určený systém zberu a prepravy zmesových komunálnych odpadov i harmonogram jeho zvozu.

Problémy s nelegálnymi skládkami sú aj v súčasnosti, žiaľ, bežnou súčasťou agendy obecných úradov. Výnimku netvorí ani Dolné Obdokovce, keď sa

„čierné“ skládky vyskytujú v južnej časti zastavanej časti obce popri účelovej ceste smerujúcej k zbernému dvoru (obr. 1). Touto nelegálnou skládkou ako pozostatkom nakladania s komunálnym odpadom v minulosti sa zaoberá aj PHSR obce Dolné Obdokovce (2015) v rámci programu 6. Adaptácia na klimatické zmeny, v podprograme 6.2 Rekultivácia brownfieldov s cieľom obnovy znehodnotených území a ekologické hospodárenie s odpadmi. Zámer tohto podprogramu je rekultivovať znehodnotené územia a dať im nové využitie, rekultivovať „čiernu“ skládku, revitalizovať brownfield v priemyselnom areáli a lepšie hospodáriť s odpadmi.

Obr. 1: Zberný dvor v obci Dolné Obdokovce

Figure 1: Recycling drop-off center in Dolné Obdokovce municipality

Zdroj: Tigyí, 2016

Ako sme vyššie uviedli, v obci sa nachádza aj zberný dvor, ktorý je výsledkom projektu s názvom Program separovaného zberu obce Dolné Obdokovce, v rámci operačného programu Životné prostredie (OP ŽP) z programového obdobia 2007-2013. Jeho súčasťou je i projekt s názvom Mechanicko-biologická úprava a zhodnocovanie rastlinného komunálneho odpadu (kompostovisko) v obci Dolné Obdokovce, ktorý bol zriadený ako doplnujúci projekt k zbernému dvoru v roku 2015.

Uvedený projekt bol spolufinancovaný bol z Kohézneho fondu EÚ v rámci OP ŽP s cieľom vytvorenia stavby mechanicko-biologickej úpravy na vytvorenie podmienok na zhodnocovanie odpadov v obci, čím obec prispeje k zlepšeniu životného prostredia. Celkové investičné náklady na realizáciu projektu tvorila suma 484 470 EUR, z toho finančné príspevky z Kohézneho fondu EÚ predstavovali 460 246,50 EUR.

Jednu z väčších nelegálnych skládok, ktoré sa v minulosti v obci vyskytli, obec zlikvidovala a nahradila ju paradoxne realizáciou dvoch vyššie uvedených projektov. Samotný problém nakladania s komunálnym odpadom v obci nastal v čase, keď sa tieto projekty spustili a začali sa realizovať v praxi. Obyvatelia obce

neboli ochotní prísť k separovaniu odpadu a vedenie obce tak bola nútené znížiť počet zberu tuhého komunálneho odpadu. V minulosti teda bol odpad zbieraný jedenkrát do týždňa, v súčasnosti je to jedenkrát za dva týždne, čím sa okrem iného znížili jednak náklady na realizáciu zberu tuhého komunálneho odpadu i na jeho samotný vývoz do najbližšej skládky odpadu nachádzajúcej sa v obci Kalná nad Hronom, vzdalenej 38 km. Spočiatku tento krok vedenia samosprávy vyvolal rôzne názory, no preventívnym opatrením bola propagácia (často ignorovaných) printových letákov, ktoré mali byť pre obyvateľov návodom na správne separovanie (obr. 2).

Obr. 2: Printový propagačný materiál „Ako separovať“

Figure 2: Print propagating material „How to separate“

ZBERNÉ VRECIÁ/ KONTAJNERY FARBA	VKLADÁME	NEVKLADÁME
Plast, kov - žltá	Plastové odpady Prázdne fľaše od nápojov, minerálka, vína, nádobý od šampónov a ďalšej kozmetiky, čisté čierne fólie a farebné plastové tašky, sáčky, streč fólie Kovové obaly Koncepty od rôznych potravín, plechovky od nápojov (coca cola, pivo) alabal, hliníkové viečka od jogurtov Viacvrstvé obaly od nápojov VKM tetrapak - mlieko, smotana, džusy... Pred vničením obalov do kúka nádob žltej farby opláchnite vodou, nechajte abschnúť a stlačte nohou!!	• Celofán • Znečistené fólie • Obaly od nebezpečných látok • Obaly od chemikálií • Hrubo znečistené plasty (zemina, farby) • Podlahové krytiny • Gumy • Molitan
Papier - modrá	Papierové odpady Noviny, časopisy, kancelársky papier, reklamné letáky, knihy, zošity, krabice, lepenka, kartón Z časopisov a kancelárskych papierov je nutné oddeľovať kovové spony. Takto vytriedený papier vhadzujte do vreca alebo kontajnera modrej farby!!	• Mastný papier • Celofán • Fólie • Obaly od kávy • Obaly na vajčka • Obaly z viacvrstvových materiálov - TETRAPAK • Použitá plienky, jamperský • Použitá papierová utierka a pod.
Skló - zelená	Sklenené fľaše a tabuľové sklo Fľaše od nápojov, zaváranín, kozmetiky, sklenené nádobý, rozbité tabuľové sklo Fľaše a poháre očistíme od zvyškov potravín takto: vytriedené sklo vhadzujeme do kontajnerov zelenej farby. Fľaše hlavne pri vresevom zbere nerozbižame, ponecháme ich celé!!	• Žiarovky • Žiarivky • Keramika • Zriedla • Tabuľové sklo s dielovým výpletom • Naplnené zaváraninové fľaše

Zdroj: OcÚ Dolné Obdokovce, 2016-10-06

Obyvatelia obce tak boli nútení odpad separovať a zároveň využiť služby zberného dvoru. Schopnosť separovania odpadu však bola na veľmi nízkej úrovni. Dnes je už situácia lepšia, avšak stále mnohí jednotlivci už iba z princípu separovať odmietajú. Tieto opatrenia marketingovo priniesli obci síce iba veľmi malé finančné bonusy, avšak hodnota environmentálneho povedomia občana má v očiach samosprávy omnoho vyššiu hodnotu. Obec tiež plánuje do budúcnosti zverejniť podrobnejšie informácie o zbernom dvore na svojej webovej stránke, ktorá je v štádiu prípravy a spustí by ju mala začiatkom roku 2017.

Pohodlnosť človeka často prekračuje hodnoty, ktoré si životné prostredie vyžaduje. Pomoc pri zvýšení environmentálneho povedomia jednotlivcov možno nachádzať práve v nastavení správneho systému zberu triedeného odpadu a veľmi dôležitej informovanosti obyvateľstva o správnom nakladaní s komunálnym odpadom, resp. správnom separovaním odpadu.

2. Doprava

Cestná doprava je stále najpoužívanejšia forma osobnej i nákladnej dopravy. Slovenská republika rozdeľuje cestnú dopravnú sieť, resp. cestné komunikácie do kategórií podľa dopravného významu na: diaľnice, rýchlostné cesty, cesty I. triedy, cesty II. triedy a cesty III. triedy. Pozemná komunikácia je definovaná Slovenskou správou ciest ako komunikácia, ktorá je určená na premávku cestných vozidiel prevažne v extraviláne, ktorej charakteristickým znakom je spevnená vozovka s krajinou (Slovenská správa ciest, 2016).

Pozemné komunikácie zväčša pretínajú sídelné jednotky a pokračujú do iných sídelných jednotiek. Mnoho ráz sa však najmä vo vidieckych oblastiach vyskytujú obce, ktoré sú koncové a cesty III. triedy zväčša končia v centrálnej časti obce. Takýto prípad sa vyskytuje aj v obci Dolné Obdokovce, ktorá je obcou koncovou a do obce vedie iba jedna štátna cesta III. triedy č. 1671 z obce Pohranice, ktorá je pod správou Regionálnej správy a údržby ciest Nitra a.s.

Ako sme už vyššie uviedli, obec Dolné Obdokovce je obcou koncovou i napriek tomu, že obec disponuje nespevnenou účelovou cestou do okolitých obcí. Kvalitatívne najlepšie možno úroveň vozovky hodnotiť účelovú cestu vedúcu do obce Čeladice (obr. 3).

Obr. 3: Neoficiálna cestná komunikácia medzi obcami Dolné Obdokovce a Čeladice

Figure 3: Unofficial unpaved purpose-built road between Dolné Obdokovce and Čeladice municipalities

Zdroj: Tigyi, 2016

V obci Čeladice je vozovka spevnená bežným asfaltom používaným v období 80-tych rokov od hranice osídlenej časti obce v dĺžke 800 m po vodný tok – Host'ovský potok. Krajinca tejto časti cesty je však nespevnená. Ako to možno vidieť na obr. 5, od tejto časti pokračuje nespevnená asfaltová cesta, zložená zo suchého asfaltového odpadu až po hranicu územia s obcou Dolné Obdokovce (celkom 750 m).

V obci Dolné Obdokovce tento typ vozovky pokračuje po hranicu zastavanej časti, čo zodpovedá vzdialenosti celkom 440 m. Dĺžka nespevnenej cestnej komunikácie je celkom 1190 m. Napriek tomu túto účelovú cestu okrem poľnohospodárskych strojov využíva veľa vodičov osobnej i nákladnej dopravy, nakoľko vzdialenosť medzi hranicami intravilánov obcí je iba 2,1 km (obr. 4).

Obr. 4: Účelová cestná komunikácia Dolné Obdokovce – Čeľadice

Figure 4: Purpose-built road Dolné Obdokovce – Čeľadice municipalities

Zdroj: www.maps.google.sk, 2016; Tigyí, 2016

Problémom, prečo táto cesta nie je súčasťou štátnych ciest je, že pozemkové majetky zasahujúce do úžitkovej cesty na území extravilánu obce Čeľadice nie sú medzi obyvateľmi a samosprávou uvedenej obce vysporiadané. Zo strany obce Dolné Obdokovce je všetko pripravené na spoluprácu a vybudovanie štátnej cesty III. triedy.

Vedenie samosprávy sa tento problém snaží riešiť v spolupráci so samosprávou obce Čeľadice a k jeho vyriešeniu sa prikláňa aj dopravca ARRIVA NITRA a.s., nakoľko by sa niekoľko násobne znížili náklady na prevádzkovanie autobusovej prímestskej dopravy, ktorú zabezpečujú dve pravidelné linky s 3 prepravnými jednotkami a to konkrétne linka 403 414 Nitra-Dolné Obdokovce-Čeľadice, ktorá vykonáva denne trasu z okresného mesta Nitra cez obec Pohranice a Host'ová do obce Čeľadice, odkiaľ vykonávajú spätnú trasu do obce Pohranice, kde spoj pokračuje do obce Dolné Obdokovce, resp. najskôr smeruje trasa z obce Pohranice do obce Dolné Obdokovce a spätná trasa tejto linky pokračuje do

Čeľadíc (obr. 5). Celkový počet spojov v pracovných dňoch tejto linky je 14, z toho 7 spojov zachádza do Dolných Obdokoviec. Opačným smerom linka vykonáva 9 spojov prechádzajúcich cez obec Dolné Obdokovce. Druhá linka (403-427 Nitra-Dolné Obdokovce) je samostatná linka, ktorú zabezpečuje 7 spojov z Nitry do Dolných Obdokoviec a 8 spojov opačným smerom a to len v pracovných dňoch).

Obr. 5: Neoficiálna nespevnená účelová cestná komunikácia z obce Čeľadice do obce Dolné Obdokovce

Figure 5: Unofficial unpaved purpose-built road from Čeľadice to Dolné Obdokovce municipality

Zdroj: Tigyi, 2016

V prípade vytvorenia cesty III. triedy medzi obcami Dolné Obdokovce a Čeľadice by dopravca vykonával trasu okružnú, čím by ušetril časové i finančné náklady. Vzdialenosť medzi konečnými autobusovými zastávkami uvedených obcí, v prípade využitia študovanej cesty, je celkom 3,2 km. Vzdialenosť medzi týmito zastávkami pri využívaní cesty III. triedy č. 1671, 1669 a 1670 (využívané v súčasnosti dopravcom) tvorí celkom 9,3 km cestnej komunikácie. Dopravca na pravidelné linky využíva celkom 3 prepravné jednotky. V prípade vybudovania tejto cestnej komunikácie by dopravca mohol znížiť kvantitatívny ukazovateľ na prepravné jednotky, znížiť náklady na pohonné hmoty a vytvoril by tak i časovú úsporu nie len pre seba, ale i pre cestujúcich.

Ďalšou výhodou by bol rýchlejší a najmä kratší príjazd k najbližšiemu zjazdu/výjazdu č. 62 Beladice na rýchlostnú cestu R1 nachádzajúceho sa na území obce Beladice, či dochádzanie do zamestnania obyvateľov obce Dolné Obdokovce do obce Čeľadice.

Spojením dvoch obcí by tak došlo k samotnému rozvoju oboch obcí, čo by prinieslo vyššiu atraktivitu, ktorá by bola schopná pritiahnuť viac obyvateľov

(resp. investorov). Zvyšovaním počtu obyvateľov sa zvyšuje aj celkový ekonomický i sociálny rast obce, čím by sa splnila prioritná podmienka regionálneho rozvoja na lokálnej úrovni.

Obdobným problematickým úsekom je i účelová cesta medzi obcami Dolné Obdokovce a Babindol (obr. 6). Táto vozovka je nespevnená má charakter utlačenej poľnohospodárskej pôdy, ktorá sa využíva najmä na účely transferu poľnohospodárskej techniky.

Obr. 6: Účelová cestná komunikácia Dolné Obdokovce – Babindol

Figure 6: Purpose-built road Dolné Obdokovce – Babindol municipalities

Zdroj: www.maps.google.sk, 2016; Tigyi, 2016

Toto dopravné spojenie by mohlo priniesť najväčšiu výhodu najmä v časovej a vzdialenostnej úspore, nakoľko druhé okresné mesto Vrāble sa nachádza 20,4 km od obce Dolné Obdokovce (za predpokladu využitia ciest II. a III. triedy cez obce Pohranice, Malý Lapáš, Veľký Lapáš, ďalej prechádza územím obcí Babindol a Klasov). V prípade využitia tohto nespevneného úseku by sa ušetrilo celkom 8,2 km, nakoľko celková dĺžka cestnej komunikácie by tvorila dĺžku 12,2 km. Pri každodennom dochádzaní do zamestnania obyvateľov obce do mesta Vrāble by táto cestná komunikácia priniesla veľké výhody.

Obe dopravné prepojenia sú taktiež súčasťou strategického dokumentu Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Dolné Obdokovce na roky 2015-2024 v rámci opatrenia 2.1.2 Dopravné komunikácie medzi obcami Dolné Obdokovce a Čeladice, Babindol, Lapáš, ktoré sú súčasťou programu a podprogramu 2. Technická infraštruktúra, ktorej cieľom je zvýšiť kvalitu

technickej infraštruktúry v obci. Realizácia je však v strategickom dokumente uvedená iba výhládovo. Taktiež sa cestnými komunikáciami medzi vyššie uvedenými obcami zaoberá Územný plán obce Dolné Obdokovce, kde cestu medzi obcou Dolné Obdokovce a Čeladice definuje ako „Privádzač na R1 + Čeladice“ a cestu medzi obcami Dolné Obdokovce a Babindol definuje ako „Spojovacia cesta – Babindol“

3. Informovanosť obyvateľov obce

Okrem toho, že každá samosprávna jednotka je na základe Zákona o obecnom zriadení č. 369/1990 Z.z. povinná informovať svoje obyvateľstvo prostredníctvom záväzného zverejňovania informácií, je obec vo svojom záujme nútená vykonávať aj vlastný marketing a propagáciu svojho územia. Tie ponúkajú mnoho možností prostredníctvom ktorých možno realizovať rozvoj záujmového územia a to pomocou rôznych prostriedkov.

Propagáciu územia je nutné dosiahnuť tak, aby sa o aktivitách a dôležitých informáciách dozvedeli obyvatelia záujmového územia v čo najkratšom čase. Je preto potrebné myslieť na všetky vekové skupiny ľudí (Tigyi, 2016).

Spôsobov informovanosti na úrovni obce je mnoho, no mnohé samosprávy túto skutočnosť podceňujú. Najmä v sídelných jednotkách s nižším počtom obyvateľov sa stretávame len so základnou (povinnou) informovanosťou občanov. Mnohé obce taktiež využívajú miestny rozhlas na informovanie o rôznych udalostiach v obci. Vzhľadom k súčasnej situácii a virtuálneho povedomia obyvateľstva je často veľmi zanedbaný práve tento spôsob informovania. Dôvody sú rôzne: nedostatok záujmu, vzdelania v oblasti administrácie webovej domény či nedostatok finančných prostriedkov. Tento trend však ustupuje a samosprávy začínajú chápať, že ak chcú osloviť svojich občanov ako svojich zákazníkov, musia na to využiť aj tento, dnes veľmi rozšírený a dôležitý spôsob.

Dolné Obdokovce dnes využívajú svoju **webovú stránku** na priemernej úrovni. Geografické sú informácie na nej neuspokojivé a vizuálna realizácia webovej stránky (obr. 7) v porovnaní s obcami miestnej akčnej skupiny Regionálne združenie Dolná Nitra o.z. taktiež iba priemerná. Pozitívne je však možné hodnotiť aktualizáciu informácií (Tigyi, 2016).

Možno tak konštatovať, že dnes je potenciál v informovanosti v tejto obci nevyužitý, avšak samospráva dnes pripravuje novú webovú stránku, ktorá by mala priniesť okrem atraktívneho vizuálneho prevedenia i kvalitné geografické informácie. Obec plánuje spustiť novú webovú stránku najneskôr začiatkom kalendárneho roku 2017. Nová webová stránka si však vyžaduje dennú administratívnu činnosť spojenú s pravidelnou aktualizáciou informácií.

Ďalšou možnou formou informovanosti obyvateľstva vo virtuálnom prostredí sú **sociálne siete**. V súčasnosti je najpoužívanejšou sociálnou sieťou Facebook, ktorú navštevuje väčšina obyvateľstva obce, s výnimkou starších

obyvateľov. Možno konštatovať, že obec Dolné Obdokovce disponuje stránkou na tejto sociálnej sieti a aktívne aktualizuje informácie o dianí na tomto území. Okrem rôznych pozvánok či aktivítach svojich obyvateľov poteší aj bohatou fotodokumentáciou z udalostí, ktorých samospráva v súčasnosti taktiež organizuje vo vysokom počte.

Obr. 7: Webová stránka obce Dolné Obdokovce

Figure 7: Website of Dolné Obdokovce municipality

Zdroj: www.dolneobdokovce.sk, 2016

Potenciál možno hľadať však v **printových formách** propagácie informácií. Táto forma je najvýhodnejšia pre najstaršiu vekovú skupinu obyvateľstva. Obec poskytuje touto formou informácie o kalendárnom zbere komunálneho odpadu či spôsob separovania odpadu. Nastávajúce udalosti však obec propaguje výlučne elektronickou formou, resp. formou miestneho rozhlasu.

Informovať nielen miestne obyvateľstvo je možné taktiež publikačnou činnosťou, akou je napríklad monografia obce Dolné Obdokovce (Fehér, 1997) v maďarsko-slovenskom prevedení, ktorú obec spracovanú má, avšak vzhľadom k tomu, že bola vydaná v roku 1997, informácie v nej sú najmä v demografickej časti neaktuálne. Nad vytvorením novej monografie sa zamýšľa v súčasnosti iba

výhľadovo. Spôsob pravidelnej informovanosti obyvateľstva je možný aj pravidelnou (resp. občasnou) publikačnou činnosťou formou časopisov, či informačných spravodajov.

Heterogennosť spôsobov, ktorými možno obyvateľa informovať, je v súčasnosti dôležitý aspekt nielen z hľadiska funkčného (čím viac spôsobov, tým väčšia pravdepodobnosť, že sa každý obyvateľ k informácii dostane), ale aj z hľadiska celkovej prezentácie obce navonok. V prípade organizovania regionálnych udalostí má tak obec veľkú výhodu v oslovovaní potenciálnych účastníkov týchto akcií.

Záver

Na vyrovnanie regionálnych rozdielov v rámci EÚ i na lokálnej úrovni bol vytvorený systém finančných nástrojov na realizáciu regionálnej politiky, ktorými sú fondy EÚ (v novom programovom období ide o Európske štrukturálne a investičné fondy). Ich základným poslaním je vyrovnávať rozdiely medzi ekonomicky silnými a zaostávajúcimi regiónmi (www.nsr.sk, 2016). Podpora nepoľnohospodárskych aktivít vo viac či menej rozvinutých regiónoch Slovenskej republiky je určite veľmi dôležitá, no v súčasnosti je nutné zachovať trend agrárneho charakteru vidieckych oblastí vzhľadom k aktuálnemu, najmä ekonomickému, stavu krajiny. V novom programovom období 2014-2020 sa zvlášť podporou poľnohospodárskych subjektov zaoberá Program rozvoja vidieka ako samostatný operačný program, na ktorý bolo z Európskeho poľnohospodárskeho fondu pre rozvoj vidieka vyčlenených 1 559 691 844 EUR.

Pri rozvoji vidieka treba mať teda na vedomí, že vidiek by si mal zachovať svoj ráz, tradičnú štruktúru zástavby, regionálne prvky ako aj súčasné trendy v urbanizme a architektúre, no popri tom je dôležité napredovať, modernizovať a rozvíjať miestnu krajinu a to práve pomocou opatrení, projektov a aktivít spojených so zvýšením kvality informačnej služby (kvalita webovej stránky a iné formy propagácie), pomocou ktorých je možné taktiež zvýšiť environmentálne povedomie obyvateľstva obce, čím sa značne môže znížiť aj výskyt nelegálnych skládok odpadov. Obec je totiž oprávnená podľa VZN prejednávať priestupky v odpadovom hospodárstve a ukladať pokuty za priestupky až do výšky 1500 EUR.

Na základe stáleho výskytu znečisťovateľov životného prostredia a environmentálne neuvedomelého obyvateľstva má Vláda Slovenskej republiky v budúcnosti záujem predložiť Rade Európy návrh o zavedení environmentálnej polície, ktorá by riešila výlučne environmentálne trestné činy ako prevenciu v boji proti „ekokriminalite“.

Obec Dolné Obdokovce je situovaná v takmer centrálnej časti Nitrianskeho samosprávneho kraja, od okresného mesta Nitra vzdialená 13,8 km a vyše 21 km od mesta Vráble. Obec možno v jej samotnom regionálnom rozvoji hodnotiť kladne (najmä v poslednom období roku 2016) a to napriek málo využitému

potenciálu v oblasti propagácie (printovou, publikačnou i virtuálnou formou). Na základe zistení môžeme konštatovať, že obec má aktívnu participáciu na likvidovaní novovzniknutých nelegálnych skládok odpadu a snaží sa zvýšiť environmentálne povedomie svojho obyvateľstva práve prostredníctvom propagačných materiálov zverejnených v printovej i elektronickej forme. Na pripravovanej webovej stránke by sa mala vyskytovať i samotná sekcia „Zberný dvor“ súčasťou ktorého pravdepodobne budú aj legislatívne informácie a informácie o postupe pri separovaní odpadu.

Najväčší aktuálny problém v oblasti dopravy a dopravného spojenia v obci stále predstavuje nedoriešené prepojenie s obcou Čeladice, i napriek jestvujúcej účelovej ceste, ktorá je však doposiaľ využívaná poľnohospodárskou technikou, resp. osobnými dopravnými prostriedkami na minimálnej úrovni, vzhľadom k stavu vozovky. Mnohí vodiči využívajú toto dopravné prepojenie najmä ako rýchlejší a kratší privádzač k výjazdu (resp. zjazdu) č. 62 Beladice, ktorý je súčasťou rýchlostnej cesty R1. O tomto fakte sa taktiež zmienili anketovaní respondenti počas tvorby PHSR obce Dolné Obdokovce. Bolo by teda nutné vybudovať cestu III. triedy v dĺžke 1990 metrov. Z toho 440 metrov na území obce Dolné Obdokovce a 1550 metrov na území obce Čeladice, ktorá však disponuje spevnenou účelovou cestnou komunikáciou v dĺžke 800 metrov. Spojením obcí by sa tak podarilo z dvoch koncových obcí vytvoriť obce otvorené, priechodné, čím by sa pomohlo k celkovému rozvoju oboch obcí v oblasti počtu obyvateľov a ich potrieb i v oblasti celkovej atraktivity (imidžu) dotknutých obcí.

Analyzované problémy rozvoja obce Dolné Obdokovce sú zahrnuté aj v samotnom strategickom dokumente PHSR obce Dolné Obdokovce (2015). Keďže ich realizácia je definovaná iba výhľadovo, nie sú uvedené ani finančné zdroje, ktoré by boli použité na riešenie uvedených problémov. Výnimku tvorí už zrealizovaný projekt Mechanicko-biologická úprava a zhodnocovanie rastlinného komunálneho odpadu (kompostovisko). Celkové investičné náklady na realizáciu projektu tvorilo 484 470 EUR, z toho finančné príspevky z Kohézneho fondu EÚ predstavovali 460 246,50 EUR.

Literatúra

- BAŠOVSKÝ, O. – LAUKO, V. 1990. *Úvod do regionálnej geografie*. 1. vyd. Bratislava : SPN, 1990. ISBN 80-08-00278-6.
- BAJZOVÁ, J. 2010. Komplexná geografická charakteristika obce Dolné Obdokovce. Bakalárska práca. Nitra : UKF v Nitre, 2010. 74 s. + prílohy.
- FEHÉR, S. 1997. *Alsóobdok monográfia*. 1. vyd. Dolné Obdokovce : AGROTÁR NITRA, 1997. 226 s. ISBN 80-967486-2-9.
- GUŤAN, D. – ČAJA, M. – JURICOVÁ-MELUŠOVÁ, V. – HORNÍKOVÁ, M. – KRÁLIK, Š. – VÝBOŠŤOK, J. 2016. *Princípy a východiská regionálnej politiky*. Nitra : Úrad Nitrianskeho samosprávneho kraja, 2016. 18 s.

- NÁRODNÝ STRATEGICKÝ REFERENČNÝ RÁMEC. 2016. *Nástroje na realizáciu regionálnej politiky EÚ*. [online]. [21-09-2016] Dostupné na internete: <<http://www.nsrr.sk/faq/ostatne/?id=22>>
- PROGRAM HOSPODÁRSKEHO A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE DOLNÉ OBDOKOVCE NA ROKY 2015-2024. 2015. [online]. [21-09-2016] Dostupné na internete: <<http://dolneobdokovce.sk/files/2015-09-24-134229-phsr-DolneObdokovce.pdf>>
- RAJČÁKOVÁ, E. 2009. *Regionálny rozvoj a regionálna politika EÚ a SR*. Bratislava : Geografika, 2009. 136 s. ISBN 978-80-89317-09-7.
- REGIONÁLNE ZDRUŽENIE DOLNÁ NITRA, O.Z. 2015. *Leader 2007 – 2013 PRV a NSK*. [online]. [23-09-2016] Dostupné na internete: <<http://www.dolnanitra.sk/leader-2007-2013-prv-a-nsk/prijate-projekty-prv-2007-2013/>>
- SLOVENSKÁ SPRÁVA CIEST. 2016. *Základné pojmy a definície*. [online]. [23-9-2016] Dostupné na internete: <<http://www.cdb.sk/sk/Zakladne-pojmy-a-definie.alej>>
- TIGYI, M. 2016. Propagácia ako hlavný nástroj Marketingu. In *Študentská vedecká konferencia 2016, zborník recenzovaných príspevkov*. Nitra: UKF v Nitre, 2016. ISBN 978-80-558-1009-6.
- ÚZEMNÝ PLÁN OBCE DOLNÉ OBDOKOVCE. 2008. [online]. [23-9-2016] Dostupné na internete: <<http://dolneobdokovce.sk/index.php?id=13>>
- VIDIECKY PARLAMENT SLOVENSKO. 2016. *Vidiecky parlament na Slovensku*. [online]. [22-9-2016] Dostupné na internete: <<http://vipa.sk/kto-sme-co-robime>>
- VŠEOBECNÉ ZÁVÄZNÉ NARIADENIE Č. 9/2016. 2016. *VZN o nakladaní s komunálnymi odpadmi a s drobnými stavebnými odpadmi na území obce Dolné Obdokovce*. [online]. [23-9-2016] Dostupné na internete: <http://dolneobdokovce.sk/files/2016-06-30-115527-VZN____9_..akt..pdf>
- VÝSKUMNÝ ÚSTAV PÔDOZNALECTVA A OCHRANY PÔDY. 2016. *Pôdny portál*. [online]. [22-9-2016] Dostupné na internete: <<http://www.podnemapy.sk/bpej/viewer.htm?activelayer=2&layers=001>>
- ZÁKON č. 79/2015 Z. z. o odpadoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov. 2016. *E-zbierka*. [online]. [23-9-2016] Dostupné na internete: <<https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2015/79/20160101#paragraf-99.ods-ek-1.pismo-b.bod-5>>

THE CURRENT SITUATION OF THE DOLNÉ OBDOKOVCE MUNICIPALITY DEVELOPMENT

Summary

Regional development on local level can be realized by many different ways. One of the tools that help us to do that, are fond Union. This way of support

is used by almost every residential union, and Dolné Obdokovce municipality is not an exception. Within operational programmes so far it has been able to implement many projects. For example, in the rural development program, the village has realized four project totaling 195 330.07 EUR, which have helped to increase the attractiveness of the village.

Based on gathered information, we have identified three basic problems of regional development. One is presence of illegal landfills, what now community quickly treats by their removal. One of the biggest illegal landfill, have been removed and replaced by two projects, compost heap and drop-off center. The problem appears with start of these projects and their implementation. The citizens haven't been willing to separate the waste and the village have been forced to reduce the collection of municipal solid waste. In the past there have been collection of waste one a week, now it is only once per two weeks so the citizens have been forced to start separate the waste and use the collection site. From marketing point of view it brought to municipality small financial benefits, but the awareness of citizens in the eyes of the government has a higher value. The Dolné Obdokovce municipality also plans in the future publish more detailed information regarding the drop-off center on its website, which is under construction and it should be available at the beginning of 2017.

The way of awareness of the inhabitants is also one of the problems of the Dolné Obdokovce municipality. From the point of view of the virtual promotion, the community is rated below average and there is under-utilized potential in the form of hard copy promotion. The municipality plans to run a web page and plans update of monograph of the village.

One of the biggest problems, from the point of view of transportation, is insufficient transport connection of municipalities Dolné Obdokovce and Čeladice. The road is used mainly for agricultural purposes. The road which needs to be build is long 1990 meters. This kind of transport connection would help to drivers of Dolné Obdokovce municipality from the of view, because they would save 2 km to the nearest exit on the expressway R1 – Beladice. Among other things, it would increase overall level of tourism (mainly agro tourism, sacral tourism, incidence of the wine road, etc.) and would enhance the chance to increase the population, respectively the arrival of investors as one of the potential work providers.

Prerequisite for further development of the Dolné Obdokovce municipality would be then fulfilled.

Bc. Miloš Tigyi

RNDr. Hilda Kramáreková, PhD.

Katedra geografie a regionálneho rozvoja FPV UKF v Nitre

Trieda A. Hlinku 1, 949 74 Nitra

E-mail: milos.tigyi@student.ukf.sk, hkramarekova@ukf.sk